

פרויקט מדליון - הזרעים של חינוך עתידי

בשנות החמישים של המאה הקודמת היה בית-הספר המקצועי על שם מקס פיין יעד מבוקש מאוד של בוגרי בתי-ספר יסודיים. אולם בסוף שנות השישים הוצאו ממנו כל המקצועות היוקרתיים של אותם ימים. בניין האם נותר עם השם 'מקס פיין' והוא הפך לבית-ספר לחניכות.

בשנת 1973 פרצה מלחמת יום כיפור והמורה שלמה חייט גויס למילואים. עם תום הקרבות שוחרר וחזר למקס פיין, ללמד את כיתת המתכת של חניכות: תלמידים שסיימו בית-ספר יסודי, עבדו חמישה ימים בשבוע בתעשייה ובאו ללמוד יום בשבוע.

זמן קצר לאחר שובו של שלמה התקיים בבית-הספר ביקור של אבי פנקס, המפקח החדש ממשד העבודה.

"קשה מאוד עם תלמידים אלה", אמר שלמה. "הם הלכו לעבוד בתעשייה כי אינם רוצים להמשיך ללמוד, כל אחד מסיבותיו. הם היו רוצים לעבוד גם ביום השישי, אבל כופים על המעסיקים שלהם לשלוח אותם ללמוד יום בשבוע. הם לא מתעניינים בחומר, לא מכינים שיעורים, מפריעים בכיתה. הדבר היחיד שאוהבים בבית-הספר זה ההפסקות".

אבי ושלמה נפגשו עם צבי בן-חיים, מנהל בית-הספר, לשיחה: איך יוצרים מוטיבציה ללמוד.

"מה הם אוהבים?" שאל אבי.

"שאלתי אותם", אמר שלמה. "בתעשייה הם רואים את תוצאות עבודתם - מוצר או חלק ש'נולד' בזכותם. זה מחזק את תחושת הערך העצמי שלהם וזה חשוב להם מאוד. וכמובן הם אוהבים בנות", הוסיף בחיוך.

בסיומה של אותה פגישה הוחלט לנצל את שעות הלימוד בסרטוט ובטכנולוגיה לעבודה בסדנה, בה כל תלמיד יעבוד על מוצר שיוכל להגיש לחברה שלו. כל שלב ביצירת המוצר יכלול את הלימודים הדרושים שהם תנאי הכרחי לביצוע אותו שלב.

שלמה ואבי נרתמו למשימה. המוצר שנבחר היה מדליון, בעל צורות גיאומטריות שונות שביצוען היה כרוך בידע ויכולת ביצוע בסרטוט. השלב השני כלל הגדרת הקריטריונים לבחירת חומר המוצר ובחירת המתכת העומדת הכי טוב בקריטריונים. אחר כך לימוד על שיטות עיבוד מתכת ובחירת השיטה המתאימה, לימוד על כלים ובחירת הכלים המתאימים ובסופו של תהליך - איך להגיש את המדליון לחברה.

"איך הולך?" שאל אבי לאחר מספר שבועות.

"תענוג ללמד אותם, אף פעם לא הייתה לי כיתה כזו. הם לומדים למידה שמשמעותית עבורם, שולטים בחומר ולא רוצים לצאת להפסקות!".
הפרויקט זכה להערכה רבה במשרד העבודה ובתי-ספר נוספים לחניכות אימצו אותו. תוכננו מוצרים נוספים, שחלקם חייבו עבודה במכונות שונות.
בישיבה פדגוגית אמר המורה למתמטיקה על אחד התלמידים: "הידע שלו במתמטיקה, אפילו בחשבון, שואף לאפס".
"אותו תלמיד", אמר שלומן, "מסוגל בסדנה לעשות חישובים מתמטיים מסובכים של קואורדינטות במכונת הייצור".

* * * *

במרץ 2013 התמנה הרב שי פירון לתפקיד שר החינוך. אחת המהפכות בחינוך שהוביל הייתה למידה משמעותית שמרכיביה: מעורבות הלומד, רלוונטיות ללומד וערך ללומד ולחברה. בכך הציג השר בפני מערכת החינוך את הלמידה המשמעותית שהתקיימה בהצלחה 40 שנה קודם, בפרויקט 'מדליון'.
בשנת 2015 עזב שי פירון את משרד החינוך ובכך הסתיים יישום המדיניות של למידה משמעותית. אולם בתי-ספר בודדים המשיכו ליישם את המודל. יתכן שגם הפעם יקרה מה שקרה עם המדליון: אחרי הצלחה של בית-ספר אחד גם בתי-ספר נוספים יצטרפו ואז כל המערכת תצטרף.
עוד הוכחה לצדקת דבריה של מרגרט מיד: "לעולם אל תטילו ספק בכך שקבוצה קטנה של אזרחים מודאגים ואכפתיים יכולה לשנות את העולם; זה הדבר היחיד שאי פעם הביא לשינוי".